

Az irodalmi tájékoztató nem elegendő. De talán éppen Helleltől várhatnánk egy másik, kiegészítő munkát, a magyar-német szellemi kapcsolatok irodalmának teljes bibliográfiáját; amit mostani kötetével a művelt és ez iránt érdeklődő nagyközönségnek nyújt, azért amavval a szakembereket kárpótolhatná. Minthogy könyvének tanúsága szerint az erre vonatkozó anyag legnagyobb részét átböngészte, hivatott volna ennek a feladatnak elvégzésére; nagyon jó szolgálatot teljesítene vele.

Kötetének alaphangja hazafias szellemű; stílusa folyékony, néhol melegebb, lendületesebb is. Sok helyen azonban, különösen a mondatok gondos, de körülményes megszerkesztésén végig valami németes ízt, német elgondolást érzünk. Szólamkészlete is németes.

NAGY ISTVÁN.

Géfin Gyula: Faludi Ferenc 1704—1779. Budapest, Pray-Rendtört. Munkaközösség, 1942. 8-r., 22 l.

A szombathelyi egyházmegye történetének ismertnevű szerzője, bizonyára nagy munkájának anyaggyűjtése közben írt följegyzéseiből, most a Jézus-Társaság történeti munkálatai számára adatszerűen megírta Vas vármegye és a Jézus-Társaság egyik legnagyobb fiának életrajzát. Ezt a feladatot már egy emberöltővel ezelőtt (1910), éppen folyóiratunkban Gyárfás Tihámér elvégezte; gondos utánjárással és mindig a helyszínén is kutatva, összegyűjtötte a Faludira vonatkozó, föllelhető adatokat. Géfinnek mégis van sok új mondanivalója. Ezek leginkább a költő gyermekéveire és öregkorára, tehát arra az időre tartoznak, mikor Faludi még, illetve már nem volt jezsuita. Kutatásai érdekesen egészítik ki a Gyárfás dolgozatából ismerteket. A két szerző adatait összeegyeztetve a költő atyja, János 1703—1706-ig Németújvárt élt, 1706—1711. Batthyány Adámék ludbregi, horvátországi uradalmának tiszttartója volt s családjától távol élt. (Géfin.) 1712-ben hazajutott Körmentre. Viszont Gyárfás megbízható adatai szerint 1712-től kezdve a sármelléki birtokoknak volt a tiszttartója, amelyeknek középpontja Szabadbattyán volt s még 1716-ból is van róla sármelléki adatunk. Körmenten rendszeres birtokvásárlásokkal gyarapította vagyonát. Azt jelenti-e ez, hogy Körmentre ment lakni is, azt nem tudjuk bizonyosan, hiszen felesége körmendi család gyermeke s körmendi birtokos volt, ezért is vásárolgathatta a körmendi földeket. Hol töltötte tehát Faludi Ferenc gyermekkorát, mígnem 1714-ben a kőszegi gimnáziumba iratták, még nem egészen világos. Az sem egészen hiteles, hogy Faludi Imre, akiről Gyárfás is megemlékezik, valóban testvéröccse volt-e költőnknek; Géfin új adata, hogy 1739-ben Batthyány Lajoshoz fordul támogatásért, mindenesetre megerősíti a föltevést. Új az is, hogy Faludi Julianna Gáll Jánosnak

volt a felesége. Érdekes megállapítása Géfinnek, hogy költőnk nem volt beneficiatusa a rohonci alapítványi helynek; közli Faludinak a tarcsai fürdőnél írt sorait. Egy kiadatlan Faludi-level is gazdagabbá teszi a füzetet, (Faluditól kevés levél maradt ránk) és Faludi alkotásainak rövid ismertetésére is kitér. A két iskola-dramát Géfin is, miként e sorok írója, Rómából keltezi. Kár, hogy a derék füzet Faludinak a *Demonstratió*ban volt szerepe mellett a Wagner *Phraseológiájában* végzett munkáját nem említi. — Géfin Gyulának hálásak vagyunk végzett kutatásaiért. Jó volna, ha a körmendi levéltárból végképen tisztázná Faludi atyjának lakóhelyeit.

GÁLOS REZSŐ.

Berzsenyi Dániel prózai munkái. Kiadta, bevezetéssel és jegyzetekkel ellátta Merényi Oszkár. Kaposvár, 1941. 340 l. 8°.

Merényi Oszkár fáradhatatlanul, szorgalommal folytatja Berzsenyi műveinek kiadását. A Magyar Tudományos Akadémia, herceg Esterházy Pál és a Berzsenyi-család támogatták jelen kötetének közreadásában. A Döbrentei- és Toldy-féle kiadások után valóban hasznos vállalkozás volt Berzsenyi prózai munkáinak kritikai kiadása. Ezeknek a prózai munkáknak (Észrevételek Kölcsey Recenziójára, A vers-formákról, Kritikai levelek, Bírálatok, A kritikáról, Poetai Harmonistika, A mezei szorgalom némi akadályairól, végül a függelékben közölt néhány kisebb darab és változat) nagy része gyakran idézett és ismert darab, így együtt, Merényi kiadásában pedig nélkülözhetetlen eszköze lesz a további, Berzsenyivel foglalkozó kutatásoknak. A költő prózai munkáit méltató bevezetés után kiadástörténeti megjegyzések következnek, majd a Berzsenyi-szövegek, végül az ezekhez fűződő magyarázó jegyzetek. Úgy véljük, hogy a különálló bevezetés ilyen formában célját tévesztette: inkább a minden darabhoz fűződő jegyzetekbe vontuk volna — természetesen rövidebben és csak a lényegesre szorítkozva — a bevezetés anyagát: a Berzsenyi-prózára vonatkozó tudnivalókat. Így áttekinthető, egységes és mindenesetre teljes lett volna az egyes prózai darabokra vonatkozó ismeretünk. Különbösen is: a kritikai kiadásban első sorban a szöveg a fontos, másodsorban pedig a szöveghez fűződő filológiai, eszmeitörténeti stb. problémák. A széleskörű méltatás nem a kiadó kötelessége, a bevezetés elegendő, ha a kiadások történetére s a kiadás elveire tartozó kérdéseket öleli fel. Merényi bevezetését ilyen módon részben feleslegesnek, részben nem szervesen odaillőnek érezzük; máskor nem éppen jellemző megállapítások („Lélekörvénylés van itt, nem lágyan csillogó mélységek”) között kell megkeresnünk a pozitív tudnivalókat. A szövegek közreadásában — helyesen — az a vezető elve, hogy lehetőleg a Berzsenyi-megállapította fogalmazást adja, szemben Döb-